

Giáo Lý Thực Hành Trong Thờ
Phượng
- Phần Hỏi Đáp Về ZAKAT -

<Tiếng Việt – Vietnamese – فيتنامية>

Tác giả: Nhà thông thái sheikh
Muhammad bin Saaleh Al-U'thaimen

Dịch thuật: Abu Hisaan ibnu Ysa

فقه العبادات

- فتاوى الزكاة -

المؤلف: فضيلة الشيخ العلامة

محمد بن صالح العثيمين

ترجمة: أبو حسان ابن عيسى

PHẢN HỒI ĐÁP VỀ ZAKAT

Định nghĩa về Zakat

Hỏi (111): Quí Sheikh, Zakat theo nghĩa Ả Rập và nghĩa theo giáo lý là gì? Và mối liên quan giữa hai loại định nghĩa này ra sao ?

Đáp: - Theo nghĩa từ Ả Rập, Zakat nghĩa là thêm và đầu tư, bất cứ gì được tăng thêm về số lượng hoặc tăng kích cỡ đều được gọi là Zakat.

- Theo nghĩa giáo lý, Zakat nghĩa là hình thức thờ phượng Allah bằng cách xuất số lượng nhất định theo qui định của Islam đối với một số tài sản nhất định mang phát cho một số người nhất định hoặc chỉ chi tiêu theo số hướng nhất định.

Mối liên quan giữa hai ý nghĩa ngôn từ và giáo lý là tuy nhìn bên ngoài việc xuất Zakat làm hao mòn tài sản và số lượng giảm đi nhưng nó được gia tăng theo mặt khác đó là Barokah (hồng phúc, sự may mắn) và làm cho tài sản còn lại có giá trị hơn, bởi khi con người thực thi theo bổn phận được Allah sắc lệnh ắt sẽ được Ngài mở toan các cánh cửa bổng lộc khác mà y không ngờ đến, Allah phán:

﴿وَمَا آتَيْتُمْ مِّن رَّبًّا لَّيْرَبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرَبُّوْا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا

﴿آتَيْتُمْ مِّن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾﴾

الروم: 39

﴿Và việc các người cho tiền vai hồng làm giàu từ khoản tiền lời đó, đối với Allah các người chẳng được điều gì. Còn những ai xuất Zakat bắt buộc với

ý định làm hài lòng Allah, y sẽ được Ngài nhân lên ân phước dành cho y. ﴿Al-Rum: 41 (chương 30), và Allah phán:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ ۖ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ ﴿٣٩﴾ سبأ: 39

﴿Và những gì các người chi tiêu (vì Allah) sẽ được Ngài bù đắp lại hết tất cả, bởi Ngài là Đấng Ban Phát tốt đẹp nhất.﴾ ﴿Saba: 39 (chương 34).

Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم nói:

{ مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ }

“Tài sản bố thí sẽ không bao giờ hau hụt.” ⁽¹⁾ và thực tế đã chứng minh rằng những ai thực thi đúng nhiệm vụ Zakat, đó là làm cho tài sản của y có giá trị hơn, mang lại cho y sự may mắn hơn và đôi khi Allah mở cho y những cánh cửa bổng lộc có thể nhìn thấy được bằng mắt chỉ vì lý do y đã chi tiêu tài sản của mình nhằm làm hài lòng Allah.

Ngoài ra, còn có một sự gia tăng khác nữa, là gia tăng niềm tin cho người thực hiện bổn phận Zakat, bởi Zakat là việc làm ngoan đạo, ai làm việc ngoan đạo sẽ làm cho niềm tin thêm gia tăng, vì lẽ này mà theo trường phái Sunnah và Jammaa-a’h cho rằng việc làm ngoan đạo nằm trong niềm tin, nên niềm tin sẽ tăng khi việc ngoan đạo tăng và niềm tin sẽ bị giảm khi ít thực hiện việc ngoan đạo. Bên cạnh đó còn gia tăng thêm phẩm hạnh cho người xuất Zakat, bởi sẵn sàng cho và chia sẻ là đức tính của người rộng lượng, vị tha, đây vốn là phẩm hạnh đức độ của con người. Chẳng những

⁽¹⁾ Hadith do Muslim ghi số (2588).

vậy mà còn làm cho tâm hồn sản khoái, nhẹ nhõm, thư giãn. Ai muốn nếm thử cảm giác này thì hãy bỏ thí những gì mình có đặc biệt là làm tròn bổn phận Zakat. Đây chính là một trong năm nền tảng chính của Islam luôn gắn liền với Salah một trụ cột chính của tôn giáo. Việc xuất Zakat khẳng định niềm tin của người thực hiện ao ước những gì nơi Allah, do tài sản là thứ được bản thân rất yêu thích nhưng vẫn cho đi vì hết lòng tin tưởng sẽ được thứ giá trị cao hơn nơi Thượng Đế.

Ảnh hưởng của Zakat đối với xã hội và kinh tế

Hỏi (112): Quý Sheikh, chúng tôi muốn biết thêm việc Zakat có ảnh hưởng thế nào đối với xã hội và kinh tế của Islam ?

Đáp: Việc tín đồ Muslim làm tròn bổn phận Zakat sẽ giải quyết được rất nhiều phúc lợi cộng đồng, đặc biệt là đối với tầng lớp nghèo, bởi Allah đã qui định tài sản Zakat chỉ được chi dùng cho một số loại người hoặc một số hướng nhất định,

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَاةِ

قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ﴾ التوبة: 60

«**Thật ra, tài sản Zakat chỉ dành cho người nghèo; người thiếu thốn; người thu và quản lý tài sản Zakat; dùng để tạo thiện cảm và động viên; người nô lệ; người thiếu nợ; lính chiến tranh vì chính nghĩa của Allah và người lỡ đường.**» Al-Tawbah: 60 (chương 9).

Đây là tám thể loại người được phép hưởng Zakat, trong số họ có người cần để giải quyết nhu cầu riêng như

người nghèo, người cận nghèo, người thiếu nợ, người nô lệ và người lỡ đường và ba nhóm còn lại hưởng để hoàn thành bốn phận gồm người đi hoàn giải xung đột, người thu gom và quản lý và người Jihaad.

Một khi tín đồ Muslim phân chia tài sản Zakat đúng cho tám loại người này thì tin rằng đã phần nào mang lại kết quả tốt cho cộng đồng, cho xã hội.

Về mặt kinh tế sẽ kéo gần lại khoảng cách giữa người nghèo và người giàu, do người giàu đã chi bớt tài sản của mình mà phân chia cho người nghèo, nhằm tránh tối thiểu cảnh người giàu thì tiêu xài phung phí còn người nghèo thì không có gì để ăn.

Ngoài ra, còn làm cho các trái tim hòa hợp hơn, rằng khi người nghèo thấy người giàu sẵn sàng dùng tài sản của mình cực nhọc kiếm được mang ra phân phát cho người nghèo chỉ vì lệnh Allah, từ đó làm cho người nghèo biết thương yêu, biết nể trọng người giàu. Ngược lại, người keo kiệt không làm tròn bốn phận sẽ tạo nên mối hiềm khích và khoảng cách ngày càng lớn giữa giàu và nghèo, cuối cùng dẫn đến hệ lụy xấu khác như chúng ta đã thấy trong xã hội như cướp, giết..., và ở cuối câu Kinh qui định tám loại người hưởng Zakat, Allah phán:

﴿فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ التوبة: 60

﴿Đó là mệnh lệnh của Allah bởi vì Allah là Đấng Am Tường, Đấng Sáng Suốt.﴾ Al-Tawbah: 60 (chương 9).

Các điều kiện bắt buộc Zakat

Hỏi (113): Quí Sheikh, muốn được Sheikh cho biết thêm các điều kiện bắt buộc Zakat ?

Đáp: Các điều kiện bắt buộc Zakat gồm: Islam, tự do, sở hữu đủ số lượng, sở hữu kéo dài, đã giữ giáp năm ngoại trừ mùa vụ.

Về Islam, rằng Zakat không bắt buộc người Kaafir, lại càng không chấp nhận nếu người Kaafir có bố thí bằng hình thức Zakat, bởi Allah phán:

﴿وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَاكِي وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَرِهُونَ ﴿٥٤﴾﴾

التوبة : 54

﴿Và lý do tại sao việc đóng góp của chúng (người Kaafir) không được chấp nhận là vì chúng đã phủ nhận Allah và Rasul của Ngài và chúng dưng lễ nguyện Salah một cách uể oải và miễn cưỡng chỉ dùng (tài sản của chúng cho chính nghĩa của Allah).﴾ Al-Tawbah: 54 (Chương 9). Tuy nhiên, người Kaafir vẫn bị thanh toán với bốn phần Zakat này vào ngày tận thế, Allah phán:

﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِيْنِ ﴿٣٩﴾ فِي
جَنَّتٍ يَتَسَاءَلُوْنَ ﴿٤٠﴾ عَنِ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿٤١﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾
قَالُوْا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّيْنَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمِ الْمَسْكِيْنَ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا
نَحْوُضَ مَعَ الْخَائِضِيْنَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّيْنِ ﴿٤٦﴾ حَتَّىٰ أَتَانَا

﴿الْيَقِيْنَ ﴿٤٧﴾﴾ المدثر: 38 - 47

﴿**Mỗi linh hồn sẽ phải gánh chịu về những gì y gây ra * Ngoại trừ những người bạn của phía tay phải * Chúng sẽ được ở nơi thiên đàng mà chúng hỏi nhau * Về những kẻ tội lỗi * “Điều gì đã đưa các ngươi vào hỏa ngục vậy ?” * Chúng sẽ đáp: “Chúng tôi là những người đã không dâng lễ Salah * Chúng tôi đã không nuôi ăn những người nghèo * Chúng tôi đã thường nói chuyện vô bổ với những người hay chuyện văn tầm phào * Và chúng tôi đã phủ nhận ngày phán xử cuối cùng * Đến khi cái chết túm lấy chúng tôi.**﴾ Al-Muddaththir: 38 – 47 (chương 74). Đây là bằng chứng việc họ bị thanh toán với bốn phận Zakat này.

Về tự do, người nô lệ không có tài sản bởi người nô lệ thuộc tài sản của chủ, Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم nói:

{مَنْ بَاعَ عَبْدًا لَهُ مَالٌ فَمَالُهُ لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِيَهُ الْمُبْتَاعُ}

“**Ai bán nô lệ và trong người y có tài sản thì tài sản đó thuộc về người bán, ngoại trừ người mua đặt điều kiện.**”⁽²⁾ Cho nên tài sản của người nô lệ là của chủ; giả sử như người chủ cho nô lệ một số tài sản thì cuối cùng số tài sản đó vẫn trở về người chủ bởi người chủ muốn lấy khi nào muốn, điều này khẳng định quyền sở hữu của nô lệ có giới hạn, không thuộc loại quyền sở hữu kéo dài như người tự do.

Về sở hữu đủ số lượng, nghĩa là một người sở hữu trong tay số lượng tài sản đúng theo qui định của luật Islam, mỗi loại tài sản có số lượng riêng biệt, một khi

⁽²⁾ Hadith do Abu Dawood ghi số (3435).

không sở hữu đúng số lượng theo qui định luật Islam thì không bắt buộc Zakat.

Về đã giữ giáp năm, rằng việc buộc xuất Zakat trước khi giữ được tròn năm sẽ gây thiệt thòi cho người giàu và nếu xuất trễ hơn một năm sẽ gây khó khăn cho người nghèo, vì lẽ này mà luật Islam qui định một thời gian nhất định để đôi bên không ai phải chịu thiệt thòi đó là thời gian tròn một năm. Dựa vào qui định này nếu chủ sở hữu qua đời hoặc bại sản trước khi tròn năm thì không bắt buộc Zakat ngoại trừ ba thứ: Lợi nhuận từ thương mại; thú nuôi và mùa vụ.

+ **Về lợi nhuận thương mại**, thời điểm Zakat là khi có được đủ vốn, thí dụ: Một người mua bán với vốn ban đầu là mười triệu, trước khi giáp năm được một tháng thì được tiền lời là phân nửa vốn ban đầu tức được mười lăm triệu, lúc này bắt buộc phải Zakat mặc dù số tiền lời vẫn chưa đủ thời gian là một năm, bởi tiền lời là nhánh của tiền vốn.

+ **Về vật nuôi**, thời điểm Zakat là khi thế hệ bố mẹ đã tròn một năm, thí dụ: Một người nuôi súc vật với số lượng bố mẹ đủ số lượng Zakat, khi chưa được giáp năm thì thế hệ bố mẹ sinh sản thêm số lượng con bằng số lượng bố mẹ (tức gấp đôi số lượng ban đầu), lúc này bắt buộc Zakat cả đàn mặc dù đàn con vẫn chưa tròn năm, bởi đàn con là nhánh của đàn bố mẹ.

+ **Về mùa vụ**, thời điểm Zakat là lúc thu hoạch tức khi quả, hạt bắt đầu già chuyển sang chín là đã đến thời điểm bắt buộc Zakat, bởi Allah phán:

﴿وَعَاثُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ الأنعام: 141

﴿Và các người hãy trả phần thuế (hoa lợi tức Zakat) vào ngày các người thu hoạch.﴾ Al-An-a'm: 141 (chương 6).

Đây là ba thể loại không bắt buộc phải giấp năm khi Zakat.

Tài sản của nô lệ có được miễn Zakat ?

Hỏi (114): Quý Sheikh đã phân tích về các điều kiện bắt buộc Zakat trong đó, người nô lệ không bắt buộc, bởi tài sản của y là của chủ, nhưng tài sản đó có được miễn Zakat không ?

Đáp: Bắt buộc người chủ phải Zakat tài sản của nô lệ bởi nô lệ thuộc tài sản của chủ như được nhắc trong Hadith của Thiên Sứ صلی الله علیه وسلم:

{مَنْ بَاعَ عَبْدًا لَهُ مَالٌ فَمَالُهُ لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِيَهُ الْمُبْتَاعُ}

“Ai bán nô lệ, trong người y có tài sản thì tài sản đó thuộc về người bán, ngoại trừ người mua đặt điều kiện.”

Các thể loại bắt buộc Zakat và mức lượng của từng thể loại

Hỏi (115): Quý Sheikh, những loại tài sản nào bắt buộc Zakat và mức lượng từng loại là bao nhiêu?

Đáp: Các thể loại tài sản bắt buộc Zakat gồm:

Thứ nhất: Vàng và bạc. Giới U'lama đồng thống nhất việc Zakat vàng và bạc là bắt buộc, bởi Allah phán:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لِيَآكُلُونَ

أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَطْلِ وَيُصَدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ

الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾
يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ
وَوُجُوهُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٥﴾

التوبة: 34 - 35

﴿Hỡi những người Mumin (có đức tin), rằng có rất nhiều lãnh đạo của Do Thái và Thiên Chúa đã ăn chặn tài sản của thiên hạ một cách bất công và chúng ngăn chặn mọi con đường dẫn đến Allah. Và đối với những ai dự trữ vàng và bạc nhưng không chi dùng cho con đường chính nghĩa của Allah (tức Zakat) thì hãy báo cho chúng biết về một sự trừng phạt đau đớn * Vào ngày mà chính nó (số vàng bạc tích trữ) sẽ được nung đỏ trong lửa và sẽ được mang đến đóng vào trán, vào hông và trên lưng của chúng. Đây chính là vật mà các người đã tàn trữ cho bản thân của mình, bởi vậy các người phải nếm lấy thứ mà các người đã tàn trữ.﴾ Al-Tawbah: 34 – 35 (chương 9).

Và Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم nói:

{مَا مِنْ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّي مِنْهَا حَقَّهَا إِلَّا إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صُفِّحَتْ لَهُ صَفَائِحٌ مِنْ نَارٍ فَأُحْمِيَ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَيُكْوَى بِهَا جَنْبُهُ وَجَبِينُهُ وَظَهْرُهُ كُلَّمَا بَرَدَتْ رُدَّتْ لَهُ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ}

“Khi chủ sở hữu vàng và bạc không chịu thực hiện bổn phận Zakat thì vào ngày phán xét Thiên Thần sẽ dùng tám kim loại đốt trong lửa đến khi tám kim loại đỏ hỏn thì mang ủi lên mặt, lên lưng và bên hông họ,

khí tẩm kim loại nguội lạnh thì lại tiếp tục đốt lại, lúc đó một ngày dài bằng năm mươi ngàn năm.” (3)

Zakat vàng và bạc tức không phân biệt là vàng và bạc có hình dạng ra sao, độ tuổi như thế nào, là vàng nguyên khối hay đã được chế thành đồ trang sức, làm thành đồng tiền, đang sử dụng hoặc cất giữ trong tủ v.v.. tất cả đều phải Zakat. Bằng chứng cho việc vàng bạc làm trang sức vẫn phải Zakat là có một phụ nữ dắt đưa con gái đến gặp Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم, lúc đó trên tay của con gái bà ta có đeo hai vòng to bằng vàng, Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم hỏi bà:

{أَتُودِينَ زَكَاةَ هَذَا؟}

“Bà có chịu Zakat cho cái này không?” Bà ta đáp: “Không.” Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم nói:

{أَيَسْرُكَ أَنْ يُسَوِّرَكَ اللَّهُ بِهِمَا سِوَارَيْنِ مِنْ نَارٍ؟}

“Vậy là bà muốn Allah sẽ biến hai chiếc vòng đó thành hai vòng lửa có phải không?” Thế là bà ta liền thấu hai chiếc vòng đặt trước mặt Nabi صلی اللہ علیہ وسلم. (4) Đây là bằng chứng thiết thực cho việc bắt buộc Zakat vàng bạc trang sức dù đang đeo. Việc Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم hướng lời nói đến mẹ của cô gái là bởi bà là người bảo hộ cho con và có quyền quyết định.

(3) Hadith do Muslim ghi số (987) từ Abu Hurairah رضی اللہ عنہ.

(4) Hadith do Abu Dawood ghi số (1563), Al-Nasaa-i ghi số (5/38), Al-Baihaqi ghi số (4/140), ông Ibnu Al-Qattaa xác minh đường truyền là Soheeh trong bộ Nasbur Raayah (2/370) và được Sheikh Al-Albaani xác minh là Hasan trong bộ Soheeh Al-Tirmizhi số (518).

Tuy nhiên, trong vấn đề Zakat vàng bạc trang sức có ý kiến trái chiều nhau, nhưng ý kiến đúng nhất là những gì đã trình bày ở trên, bởi có rất nhiều Hadith nói chung chung và nhiều Hadith khác nói cụ thể liên quan đến Zakat. Tóm lại, việc Zakat vàng bạc là có cơ sở, có bằng chứng còn việc không phải xuất vàng bạc đã làm thành nữ trang thì cần phải có bằng chứng cụ thể hơn.

Mức lượng phải Zakat vàng bạc là 2,5% tức bằng một phần bốn mươi, rất đơn giản chỉ cần bạn chia tổng số vàng hoặc bạc mà bạn có thành bốn mươi phần đều nhau rồi lấy một phần ra để Zakat.

Mức lượng vàng đủ để Zakat là từ bằng 85 gam trở lên tức bằng khoảng 2 lượng 2 chỉ 6 phân 7 li vàng. Nếu ai sở hữu mức lượng vàng ít hơn số này thì không cần Zakat.

Mức lượng bạc đủ để Zakat là từ bằng 595 gam trở lên tức bằng khoảng 15 lượng 8 chỉ 6 phân 7 li. Nếu ai sở hữu mức lượng bạc ít hơn số này thì không cần Zakat.

Dựa theo ý kiến đúng nhất của giới U'lama chuyên giáo lý là không được phép gộp vàng và bạc chung để cho đủ số lượng Zakat, bởi giáo lý đã qui định mỗi thể loại riêng biệt, với mức lượng riêng biệt nên không được phép gộp vàng và bạc chung nhau cho đủ mức lượng. Và lại, không được truyền lại từ Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم đã gộp như thế. Tương tự, lúa mì và lúa mạch cũng không được phép gộp chung lại để đủ mức lượng Zakat.

Bắt buộc Zakat đối với những thứ được xem có giá trị như vàng và bạc giống như tiền giấy thời nay, bởi nó không phải là hàng hóa mua bán mà nó có giá trị tương đương với vàng và bạc mà con người dùng để trao đổi trong mua bán và nó định lượng cho giá trị mọi thứ.

Tất cả vàng, bạc hoặc tiền được con người dành dụm vì mục đích cưới vợ, mua nhà hoặc vì mục đích nào khác vẫn phải Zakat khi đã đủ mức lượng và giữ được tròn năm, giữ bấy nhiêu năm phải Zakat bấy nhiêu lần.

Thứ hai: Những thứ được xuất từ đất gồm quả và hạt, bởi Allah phán:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنفِقُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ﴾ البقرة: 267

﴿Hỡi những người có đức tin, hãy chi dùng những thứ tốt đẹp mà các người đã thu hoạch được (để Zakat). Và những vật mà TA đã ban phát cho các người từ đất.﴾ Al-Baqarah: 267 (chương 2), và bởi Thiên Sứ صلى الله عليه وسلم đã nói:

{فِيْمَا سَقَتِ السَّمَاءُ الْعُشْرُ وَفِيْمَا سَقَى بِالتَّضْحِ نِصْفُ الْعُشْرِ}

“Những gì tưới tiêu bằng thiên nhiên (như nước mưa) thì Zakat một phần mười còn nếu tưới tiêu bằng sức (người và thú hoặc dùng máy móc) thì chỉ Zakat một phần hai mươi.”⁽⁵⁾ và Thiên Sứ صلى الله عليه وسلم nói:

{لَيْسَ فِيْمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ}

“Không phải Zakat khi ít hơn năm Wasq.”⁽⁶⁾ đây là bằng chứng bắt buộc Zakat tất cả quả hạt thu hoạch từ đất gồm lúa nước, lúa mạch, lúa mỳ, bắp v.v..

Các loại quả bắt buộc Zakat gồm chà là, nho có thể phơi khô. Đối với loại nho không thể phơi khô được thì

⁽⁵⁾ Hadith do Al-Bukhari ghi số (1483) từ Ibnu U’mar رضي الله عنه.

⁽⁶⁾ Hadith do Al-Bukhari ghi số (1448) và Muslim ghi số (979) từ Hadith Abu Sa-e’d Al-Khudri رضي الله عنه.

có ý kiến trái chiều nhau: Có U'lama cho rằng không Zakat bởi nó được xem như cam, táo; số U'lama khác bảo: Bắt buộc phải Zakat bởi giáo lý gốc là bắt buộc Zakat đối với nho. Tuy nhiên, để được an tâm thì nên Zakat.

Đối với tất cả các loại trái cây không thể dự trữ lâu và các loại rau cải thì không phải Zakat cho dù có nhiều đến đâu.

Mức lượng Zakat đối với quả và hạt là một phần mười (tức bằng 10%) đối với trồng trọt bằng tưới tiêu tự nhiên tức bằng nước mưa hoặc dẫn nước sông, giếng vào, không phải tốn tiền đầu tư nhiều. Còn khi tưới tiêu bằng máy móc, bằng phương tiện, cần vốn đầu tư ban đầu thì chỉ cần Zakat một phần hai mươi (tức bằng 5%).

1- Chỉ bắt buộc Zakat quả và hạt khi tổng sản lượng thu hoạch đạt từ năm Wasq trở lên, một Wasq bằng một sức chở của con lạc đà, tức bằng khoảng sáu mươi So' theo So' của Nabi صلی اللہ علیہ وسلم, năm Wasq bằng ba trăm So' và mỗi So' bằng 2,4 kg. Vậy trọng lượng để Zakat quả và hạt là phải từ 720 kg (bảy trăm hai mươi kilôgam) trở lên, bởi Rasul صلی اللہ علیہ وسلم nói:

{لَيْسَ فِيْمَا دُونَ خَمْسَةِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ}

“**Không phải Zakat khi ít hơn năm Wasq.**”⁽⁷⁾

Đây là hai thể loại tài sản bắt buộc Zakat.

Zakat trái cây và rau cải khi mua bán

⁽⁷⁾ Hadith do Al-Bukhari ghi số (1448) và Muslim ghi số (979) từ Hadith Abu Sa-e'd Al-Khudri رضي الله عنه.

Hỏi (116): Quí Sheikh, rằng trái cây không bắt buộc Zakat nhưng khi đem đi mua bán có phải Zakat tiền thu được không ?

Đáp: Tất cả trái cây và rau quả không bắt buộc Zakat nhưng khi bán thành tiền thì phải Zakat khi giữ được tròn một năm, bởi nó được xem như vàng và bạc. Đối với ai mua bán về xe cộ, vải vóc, chén đĩa, tạp hóa v.v. thì cũng không cần Zakat trừ phi có định tâm lấy đó làm hàng hóa mua bán. Sẽ được nói chi tiết hơn ở phần dưới.

Các loại tài sản khác bắt buộc Zakat

Trong các loại tài sản khác phải Zakat là súc vật gồm lạc đà, bò, cừu và dê. Nhưng chỉ bắt buộc với hai điều kiện sau:

Điều kiện thứ nhất: Nuôi để nhân đàn, nuôi vỗ béo, nuôi lấy sữa chứ không phải mua bán.

Điều kiện thứ hai: Thả cho ăn tự nhiên với thời gian là một năm trở lên.

Trường hợp nuôi không vì mục đích vỗ béo cũng không lấy sữa mà chỉ để bán ra thị trường thì số súc vật này được xem như hàng hóa, sẽ được nói cụ thể hơn về vấn đề này ở bên dưới.

Trường hợp nuôi để vỗ béo, để lấy sữa, để nhân đàn nhưng phải cung cấp thức ăn cho vật nuôi thì không cần Zakat, cho dù người nông dân có nuôi hai mươi con lạc đà để nhân đàn, để lấy sữa, để vỗ béo, để dành dụm

thì không cần Zakat kể cả có nuôi lâu hơn một năm, bởi Hadith Anas bin Maalik رضي الله عنه kể về văn bản mà Thiên Sứ صلى الله عليه وسلم đã viết gửi Abu Bakr رضي الله عنه, có đoạn:

{ فِي الْغَنَمِ فِي سَائِمَتِهَا }

“**Và về dê, cừu nuôi bằng thức ăn tự nhiên thì Zakat.**”

Và bởi Hadith của Bahzu bin Hakim رضي الله عنه dẫn lời Thiên Sứ صلى الله عليه وسلم.

{ فِي الْإِبِلِ فِي سَائِمَتِهَا }

“**Và về lạc đà nuôi bằng thức ăn tự nhiên thì Zakat.**”

Đây là bằng chứng rằng nếu nuôi súc vật bằng thức ăn không phải bằng thức ăn tự nhiên là không cần phải Zakat.

Về mức lượng Zakat súc vật có thể dựa theo bản tóm tắt sau đây để áp dụng mức lượng Zakat:

Loại	Số lượng		Số lượng xuất Zakat
	Từ	Đến	
Lạc đà	5	9	Một con cừu cái
	10	14	Hai con cừu cái
	15	19	Ba con cừu cái
	20	24	Bốn con cừu cái
	25	35	Một con lạc đà cái một tuổi
	36	45	Một con lạc đà cái hai tuổi
	46	60	Một con lạc đà cái ba tuổi
	61	75	Một con lạc đà cái bốn tuổi
	76	90	Hai con lạc đà cái hai tuổi
	91	120	Hai con lạc đà cái ba tuổi
	Hơn 120 con		Theo đa số học giả Ulama thì cứ thêm 40 con thì một con lạc đà cái hai tuổi, cứ thêm 50 con thì

Bò			một con lạc đà cái ba tuổi
	30	39	Con bò đực hoặc cái một tuổi
	40	59	Con bò cái hai tuổi
	60	69	Hai con bò một tuổi
	70	79	Một con bò một tuổi và một con bò cái hai tuổi
	Hơn 79 con		Cứ hơn 30 con thì một con bò một tuổi và cứ 40 con thì một con bò cái hai tuổi
Ghanam (dê và cừu)	40	120	Một con cừu cái
	121	200	Hai con cừu cái
	201	300	Ba con cừu cái
		Hơn 300 con	

Đối với loại súc vật phải nuôi ăn như ngựa, lừa, la thì không bắt buộc Zakat mặc cho có nhiều ra sao. Thí dụ: Nếu một người nắm trong tay hàng trăm con ngựa có trị giá trăm triệu, họ nuôi vì mục đích cưỡi, phục vụ Jihaad hoặc những mục đích tương tự thì không cần Zakat ngoại trừ vì mục kinh doanh mua bán để làm giàu thì bắt buộc Zakat theo thể loại hàng hóa kinh doanh, bởi Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم nói:

{لَيْسَ عَلَى الْمُسْلِمِ فِي عَبْدِهِ وَلَا فَرَسِهِ صَدَقَةٌ}

“Ai có đầy tớ và ngựa cưỡi không bắt buộc xuất Zakat vì chúng.”⁽⁸⁾ đây là ba thể loại bắt buộc Zakat đã trình bày: vàng và bạc; những gì xuất từ đất và súc vật.

⁽⁸⁾ Hadith do Al-Bukhari ghi số (1464) và Muslim ghi số (982).

Loại bắt buộc Zakat thứ tư: Là hàng hóa kinh doanh, là tất cả mọi thứ con người dùng để mua bán kiếm lời và làm giàu, như: Nhà đất, súc vật, vải vóc, xe, dầu thom, trang trí nội thất v.v.. đều phải Zakat, không phân biệt hàng hóa đó là gì, bởi Allah đã sắc lệnh với ý nghĩa chung rằng:

﴿وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ﴿١٤﴾ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿١٥﴾﴾ المعارج: 24،

25

﴿Chúng biết trích xuất tài sản của mình để thực hiện một phần quy định bắt buộc (Zakat) * Cho những người ăn xin và người (thiếu hụt) không tham chiến.﴾

Al-Ma-a'-rij: 24 - 25 (chương 70), và vì Hadith bảo với Mu-a'z bin Jabal رضي الله عنه khi cử ông đi Yemen là nhiệm vụ:

{أَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ، تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ}

“Hãy báo cho họ biết Allah bắt buộc họ phải xuất Zakat trong tài sản của họ, đó là trích từ tài sản của nhà giàu rồi phát lại cho người nghèo ngay trong đồng bào họ.”⁽⁹⁾ và theo nguyên thủy đối với ai có tài sản là phải Zakat trừ phi có bằng chứng cụ thể bảo không và bởi Thiên Sứ صلى الله عليه وسلم có nói:

{إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالتِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا نَوَى}

⁽⁹⁾ Hadith do Al-Bukhari ghi số (1395) và Muslim ghi số (19) từ Hadith do Ibnu A'bbas رضي الله عنه.

“Tất cả mọi việc làm được phân biệt bằng sự định tâm, và việc làm của con người được tính bằng sự định tâm của y.”⁽¹⁰⁾

Vả lại, người mua bán chỉ chú trọng đến tiền lời chứ không quan tâm đến món hàng, chỉ cần thấy món hàng trong tay họ có lời là liền bán; còn những người chú trọng đến đồ vật thì luôn giữ gìn bên mình cho dù giá có cao hay thấp họ chẳng quan tâm. Cho nên, người mua bán chỉ nhìn vào giá trị của vật đó, trong khi đó Thiên Sứ

ﷺ có nói:

{إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَّا نَوَىٰ}

“Tất cả mọi việc làm được phân biệt bằng sự định tâm, và việc làm của con người được tính bằng sự định tâm của y.”

Nếu như chúng ta nói không bắt buộc Zakat đối với hành hóa kinh doanh là chúng ta đã xóa đi Zakat của rất nhiều loại hàng hóa, bởi đa số hàng hóa trong tay các thương gia đều vì mục đích mua bán.

Giới U'lama có ý kiến trái chiều nhau về việc Zakat mật ong, có bắt buộc Zakat không? Trong số họ có người bảo không Zakat; số khác bảo là có với bằng chứng là việc làm của U'mar رضي الله عنه. Riêng tôi thì không có ý kiến, chỉ Allah mới tận tường.

Ước lượng giá của mảnh đất để Zakat

Hỏi (117): Quí Sheikh, có những mảnh đất theo khách quan cho thấy có giá trị rất thấp, nhưng

⁽¹⁰⁾ Hadith do Al-Bukhari ghi số (1) và do Muslim ghi số (1907).

các nhà đầu tư nhà đất cho rằng giá trị cao ngất ngưỡng, vậy phải ước lượng ra sao để Zakat ?

Đáp: Đối với những loại đất mà các nhà mua bán nhà đất dùng để kinh doanh thì được xem là hàng hóa mua bán bắt buộc phải Zakat khi giá trị từ ngang bằng với vàng, bạc và giữ được một năm, khi đã đủ điều kiện thì phải Zakat 2,5% giống như mức lượng của vàng, bạc. Không quan trọng giá miếng đất lúc mua bao nhiêu chỉ quan tâm đến giá lúc Zakat để tính cho chính xác. Thí dụ: Miếng đất có giá một trăm triệu tại thời điểm mua, đến lúc Zakat thì lên giá hai trăm triệu, bắt buộc phải xuất Zakat 2,5% của hai trăm triệu. Tương tự, đến lúc Zakat miếng đất đó tụt giá còn lại bảy mươi triệu thì chỉ Zakat 2,5% của bảy mươi triệu mà thôi.

Trường hợp tại thời điểm Zakat, chủ đất không rõ mảnh đất có lên giá hay xuống giá hay là vẫn giá cũ, thì dựa theo nguyên thủy đất vẫn giá cũ không lên, không xuống. Lúc này chỉ Zakat 2,5% của số tiền đã mua ban đầu.

Trường hợp các loại bất động sản rất khó mua bán nhanh lẹ, đôi khi kéo dài hàng năm trời thì cần phải Zakat như sau:

a) Tính Zakat của mảnh đất là bao nhiêu tiền rồi dùng tiền mặt hiện có để Zakat.

b) Nếu không có tiền mặt thì chia 2,5% của miếng đất cho người nghèo để họ có thể sử dụng cất nhà hoặc trồng trọt.

c) Tính Zakat của thời điểm đó là bao nhiêu tiền rồi chép lại đến khi nào bán được đất thì trích ra mà Zakat.

Đối với các loại đất khó bán như thế này giống trường hợp con nợ là người nghèo không thể trả nợ, theo ý kiến đúng thì việc Zakat chỉ bắt buộc một lần duy nhất là đủ cho dù người đó có giữ đất bao năm trời. Tuy nhiên để an tâm chủ đất nên Zakat đủ theo số năm đã giữ bên mình.

Zakat tiền nợ đang trong tay người khác

Hỏi (118): Quý Sheikh, làm sao để Zakat số nợ đang trong tay người khác ?

Đáp: Nợ nần đang trong tay người khác gồm: Mua hàng hóa thiếu, tiền công, tiền mượn, tiền bồi thường, tiền đền bù hoặc bất cứ loại tiền thiếu nào khác đều được chia thành hai loại như sau:

Thứ nhất: Loại nợ không cần Zakat giống như bán thiếu cho một người nào đó một trăm kilôgam lúa hoặc nhiều hơn thì không cần Zakat, bởi Zakat chỉ bắt buộc người gieo trồng.

Thứ hai: Loại nợ bắt buộc Zakat gồm vàng, bạc. chủ nợ có thể lựa chọn Zakat theo các cách sau:

- Cộng chung với tiền hiện tại để Zakat hằng năm.
- Chờ khi nào nhận được tiền nợ thì Zakat một lượt, nếu hai năm sau mới trả nợ thì phải Zakat hai lần, nếu ba năm thì Zakat ba lần, cứ thế mà tính.

Tuy nhiên nếu con nợ thuộc loại khác giả thì chủ nợ phải Zakat tiền nợ mình mỗi năm một lần; nếu con nợ là người khó khăn, người nghèo khổ thì chủ nợ không có quyền xiết nợ, bởi Allah đã sắc lệnh:

﴿وَأِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ﴾ البقرة: 280

﴿**Và nếu người thiếu nợ lâm vào hoàn cảnh khó khăn, hãy gia hạn cho y đến khi y cảm thấy nhẹ gánh lo (trong việc trả nợ).**﴾ Al-Baqarah: 280 - 281 (chương 2), trong trường hợp này chủ nợ bắt lức lấy lại tiền của mình do luật Islam qui định, nên không bắt buộc y phải Zakat mỗi năm một lần mà chỉ cần Zakat một lần duy nhất khi được trả nợ, không cần biết là số nợ đó đã thiếu bao năm trời. Trường hợp này được xem giống như việc chờ thu hoạch từ mùa vụ, khi nào thu hoạch thì mới Zakat.

Phỏng đoán hàng hóa kinh doanh

Hỏi (119): Quý Sheikh, có được phép phỏng đoán hoặc ước lượng số hàng hóa hiện có để Zakat bởi khó khăn cho việc kiểm tra tất cả ?

Đáp: Không được phép phỏng đoán số hàng hóa đang hiện có, bởi việc phỏng đoán chỉ áp dụng cho mùa màng thu hoạch quả chà là, nho và hạt. Còn hàng hóa không thể phỏng đoán được bởi nó gồm nhiều loại hàng hóa khác nhau. Tuy nhiên con người cứ cố gắng hết sức có thể, nếu như tính tổng cộng khoảng 50.000.000 (năm mươi triệu) và có thể là khoảng 60.000.000 (sáu mươi triệu) thì nên Zakat 2,5% của 60.000.000 (sáu mươi triệu) để vô can.

Zakat tiền của trẻ em và người khùng

Hỏi (120): Quý Sheikh, có bắt buộc Zakat đối với nhưng người không bắt buộc hành đạo không như trẻ em và người khùng ?

Đáp: Trong vấn đề có ý kiến trái chiều nhau, có U'lama nói: Trẻ em và người khùng không thuộc loại người bắt buộc hành đạo nên tài sản của họ không bắt buộc phải Zakat. Nguyên nhân là họ xét về mặt người sở hữu tài sản.

Nhóm U'lama khác bảo bắt buộc phải Zakat, đây là ý kiến đúng. Nguyên nhân là họ xét về quyền lợi của người hưởng tài sản, bởi Allah phán:

﴿ خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ ﴾ التوبة: 103

﴿Người (Muhammad) hãy trích từ tài sản của chúng để Zakat nhằm tẩy sạch tài sản và cơ thể chúng﴾ Al-Tawbah: 103 (chương 9). Allah sắc lệnh rõ trong câu Kinh:

﴿ خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ ﴾

﴿Người (Muhammad) hãy trích từ tài sản của chúng﴾ là qui định rõ Zakat từ tiền bạc chứ không nói về người sở hữu.

Và bởi Hadith bảo với Mu-a'z bin Jabal رضي الله عنه khi cử ông đi Yemen là nhiệm vụ:

{أَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ، تُوْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ}

“Hãy báo cho họ biết Allah bắt buộc họ phải xuất Zakat trong tài sản của họ, đó là trích từ tài sản của nhà giàu rồi phát lại cho người nghèo ngay trong đồng bào họ.”⁽¹¹⁾ qua đây là bằng chứng cụ thể việc

⁽¹¹⁾ Hadith do Al-Bukhari ghi số (1395) và Muslim ghi số (19) từ Hadith do Ibnu A'bbaas رضي الله عنه.

phải Zakat tài sản của trẻ em và người khùng, người thực hiện việc Zakat là người bảo hộ cho họ.

Các hướng chi tiêu Zakat

Hỏi (121): Quý Sheikh, tài sản Zakat phải chi tiêu như thế nào cho đúng giáo lý ?

Đáp: Trong Qur'an, Allah đã qui định rõ ràng mục đích chi tiêu Zakat chỉ gói gọn trong tám mục tiêu, đây chính là sắc lệnh dựa trên kiến thức và sự sáng suốt, Allah phán:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَافَةِ

قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغُرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ﴾ التوبة: 60

«**Thật ra, tài sản Zakat chỉ dành cho người nghèo; người thiếu thốn; người thu và quản lý tài sản Zakat; dùng để tạo thiện cảm và động viên; người nô lệ; người thiếu nợ; lính chiến tranh vì chính nghĩa của Allah và người lỡ đường.**» Al-Tawbah: 60 (chương 9).

Ở cuối câu Kinh Allah phán:

﴿فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ التوبة: 60

«**Đó là mệnh lệnh của Allah bởi vì Allah là Đấng Am Tường, Đấng Sáng Suốt.**» Al-Tawbah: 60 (chương 9).

Tám hướng chi tiêu Zakat cụ thể như sau:

Thứ nhất và thứ hai: Người nghèo và người cận nghèo, họ được quyền hưởng Zakat để qua khỏi sự khó khăn.

Sự khác nhau giữa hai loại người này, là người nghèo gặp khó khăn nhiều hơn, họ không sở hữu trong tay thứ gì có giá trị để nuôi gia đình; còn người cận nghèo có hoàn cảnh tốt hơn người nghèo là họ sở hữu

trong tay thứ gì đó có thể giúp gia đình không rơi vào cùng cực. Nhưng làm sao chia Zakat cho họ ? Giới U'lama bảo: Chia họ phần Zakat đủ cả gia đình vợ con sống tròn một năm và có thể giúp họ trở trên giàu có bởi tiền Zakat. Đây là ý kiến rất hay và phù hợp. Có thể đưa họ thức ăn, thức uống, quần áo hoặc đưa họ tiền mặt hoặc đưa họ công cụ nếu họ là thợ may, thợ mộc, thợ rèn v.v.. quan trọng là đưa họ phần Zakat sống đủ một năm.

Thứ ba: Những người thực hiện công tác Zakat như thu, giữ và chia Zakat, đây là nhiệm vụ được lãnh đạo giao phó, xem Zakat là phần thù lao cho công sức họ bỏ ra. Nhưng đưa bao nhiêu ? Đưa họ mức lượng của một người làm công phân biệt là người giàu hay nghèo bởi thu gom và quản lý Zakat là công việc chứ không phải là gom để chia phần cho họ. Nếu là người nghèo thì họ được hưởng đến hai phần Zakat, một phần do họ nghèo và phần thứ hai là do làm công, nếu ước tính một năm cả gia đình cần 50.000.000 (năm mươi triệu) thì đưa cho họ 45.000.000 (bốn mươi lăm triệu) phần Zakat nghèo và 5.000.000 (năm triệu) phần Zakat tiền công, gộp lại cả hai phần đủ để họ sống cả năm.

Thứ tư: Dùng để cải tạo thiện cảm và động viên, tức chia Zaka cho người Kaafir hy vọng sẽ vào Islam hoặc là người Muslim để củng cố niềm tin của họ hoặc dùng Zakat để bày trừu những tệ nạn xấu gây hại cộng đồng Islam .v.v.. nói chung là vì mục đích cải thiện cuộc sống tín đồ Muslim. Tuy nhiên, nếu là người Kaafir thì phải là lãnh đạo có thể mới có thể giúp được nhiều việc cho Islam, còn cá thể thì cho người mới cải đạo để giúp họ gia tăng niềm tin hơn.

Bốn loại người này được quyền hưởng Zakat nuôi ăn gia đình cả một năm tròn, nếu như họ có giàu lên trong khoảng một năm đó thì số tiền còn dư không cần phải giao trả lại, thí dụ: Chia Zakat cho họ là 50.000.000 (năm mươi triệu) họ lấy đó làm vốn được giàu lên hoặc được hưởng thừa kế được giàu lên thì số tiền dư của phần Zakat chưa xài hết vẫn thuộc về họ, không cần trả lại kho bạc Islam.

Thứ năm: Người nô lệ, theo U'lama họ gồm ba loại người:

a) Nô lệ muốn tự chuộc thân mình họ được hưởng Zakat để tự làm ăn để đủ tiền về trả tiền cho chủ để chuộc thân được tự do.

b) Nô lệ bị đem bán, được phép trích Zakat để mua loại nô lệ này để trả tự do.

c) Tù binh Muslim trong tay Kaafir, trích Zakat để chuộc tù binh Muslim về, tương tự như tù binh là người Muslim bị tạm giam được phép trích Zakat đóng tiền tại ngoại, bởi có chung nguyên nhân là trả tự do cho người Muslim.

Thứ sáu: Người thiếu nợ, U'lama chia người thiếu nợ thành hai nhóm:

a) Thiếu nợ vì hòa giải, thí dụ: Giữa hai bộ lạc hoặc hai nhóm người xảy ra xung đột, tranh cãi, đánh nhau thì một người đứng ra chấp nhận thiệt thòi là bồi thường xứng đáng cho đôi bên, đối với loại người này được phép sử dụng Zakat để giải quyết hận thù, đổ máu trong cộng đồng, không phân biệt là người giàu hay người nghèo bởi họ lấy Zakat không vì bản thân mà vì công tác xã hội.

b) Thiếu nợ riêng tư. Đối với người nghèo bị thiếu nợ do mục đích làm ăn thua lỗ hoặc chữa bệnh cho vợ con hoặc mua thiếu hoặc vì mục đích tốt đẹp nào khác (tất nhiên tiền cờ bạc, ăn chơi, rượu chè là không được tính), những người này được phép hưởng Zakat để trả nợ.

Hỏi: Giao tiền cho con nợ tự trả hay tự mình đi trả nợ thay họ? Lúc này cần suy xét về con nợ:

+ Nếu là người lương thiện, ngoan hiền, uy tín luôn ao ước có tiền trả nợ thì giao tiền cho y tự trả, bởi cách này sẽ bảo tồn danh dự cho người Muslim.

+ Nếu là người hoang phí tiền không đúng mục đích, có thể khi nhận được tiền sẽ không đi trả mà lại xài vì mục đích không phù hợp. Đối với người này thì chúng ta tự đi đến chủ nợ mà trả hết cho y hoặc trả một số tùy theo mức lượng Zakat có được.

Hỏi: Có được phép dùng tiền Zakat trả nợ cho người quá cố không có tài sản để lại? Sheikh Ibnu Abdul Bar và Sheikh Abu U'baidah nói: *“U'lama thống nhất không được dùng tiền Zakat trả nợ cho người quá cố.”* Nhưng thực ra vấn đề này có ý kiến trái chiều nhau, tuy nhiên, đa số U'lama bảo: *“Không dùng tiền Zakat để trả nợ cho người quá cố, bởi người quá cố đã đến với thế giới khác, còn nợ nần thuộc về người còn sống. Và lại, Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم đã không dùng tiền Zakat để trả nợ cho người quá cố bao giờ mà Người chỉ dùng tiền trong chiến lợi phẩm trả nợ cho người quá cố.”* Đây là bằng chứng rằng không được dùng tiền Zakat trả nợ cho người quá cố.

Bên cạnh đó có lời giải thích rằng, nếu người thiếu nợ có định tâm trả nợ ắt sẽ được Allah phù hộ y trả được nợ còn ai có ý định quỵ nợ thì Allah sẽ cho tài sản của y

tiêu tan, số nợ y thiếu đó sẽ bị thanh toán vào ngày tận thế.

Còn theo ý kiến của riêng tôi là được phép trả nợ cho người quá cố bằng tiền Zakat, với điều kiện như sau: Khi người sống cần đến tiền Zakat vì nghèo hoặc nợ hoặc Jihaad v.v.. thì chia cho người còn sống. Còn khi người sống không cần nữa thì phần Zakat đó giúp cho người quá cố giải quyết nợ nần là điều rất hợp lý và tin rằng đây là ý kiến trung lập nhất.

Thứ bảy: Phục vụ Jihaad, không vì mục đích khác như xây Masjid, làm trường học .v.v.. bởi trong câu Kinh Allah dùng từ nói về giới hạn của việc chi tiêu Zakat

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ ...﴾

﴿**Thật ra, tài sản Zakat chỉ dành cho người nghèo; người thiếu thốn...**﴾ nghĩa là dùng Zakat phát lương cho quân lính đang Jihaad vì mục đích nêu cao câu “**La i la ha il lol loh**” để quân lính có thể mua vũ khí, lương thực và các mục đích khác của riêng họ.

Nhưng thế nào gọi là Jihaad vì Allah ? Câu hỏi này có lần một người đã hỏi Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم: “*Chiến đấu vì bảo vệ xã tắc; chiến đấu để thể hiện anh hùng và chiến đấu để tranh giành địa vị, thì điều nào là Jihaad vì Allah ?*” Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم đáp:

{مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ}

“**Ai chiến đấu để vương cao lời phán của Allah thì đó chính là Jihaad vì Allah.**”⁽¹²⁾ dựa theo Hadith này thì ai

⁽¹²⁾ Hadith do Al-Bukhari ghi số (123) và Muslim ghi số (1904).

chiến đấu để bảo vệ xã tắc, bảo vệ cộng đồng, bảo vệ dân tộc thì không phải là Jihaad vì Allah; ai chiến đấu để thể hiện mình là anh hùng, mình gan dạ thì y cũng không phải là Jihaad vì Allah và ai chiến đấu để được chức vụ, được địa vị thì cũng chẳng phải là Jihaad vì Allah, tất cả ba hạng người này không được hưởng tiền Zakat, bởi Allah phán:

﴿وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

﴿**lính chiến tranh vì chính nghĩa của Allah**﴾

Người Jihaad vì Allah là người muốn nâng cao lời phán của Allah. Giới U'lama nói: *“Trong những hình ảnh Jihaad vì Allah là trao đổi kiến thức Islam, người này được quyền hưởng Zakat để mua lương thực, phòng trọ và dụng cụ học tập, bởi kiến thức Islam là một thể loại của Jihaad, vì lẽ này mà Imam Ahmad có nói: Không gì có thể so sánh được với kiến thức Islam khi đã định tâm Ikhlos.”* Kiến thức là nguồn cội chính của tất cả giáo lý, sẽ không biết giáo lý ngoại trừ phải có kiến thức, Allah đã thiên khải Qur'an xuống vốn là để thiên hạ dùng nó để lập nền công lý và giáo dục bộ giáo lý Islam như A'qidah (thuộc tính độc thần), về lời nói và tác phong, riêng Jihaad chính là đỉnh cao của tôn giáo, nên Jihaad có giá trị vô cùng to lớn nhưng kiến thức là thứ không kém phần quan trọng. Đối với người có kiến thức sẽ bước vào Jihaad bằng một ý thức rõ ràng không mập mờ. Thí dụ: Có ai đó đến bảo: Tôi có thể trao đổi kiến thức Islam nhưng nếu tôi đi học thì không có kinh phí chăm lo gia đình; còn nếu đi làm thì thật tiết cho kiến thức bị mai một, người này xứng đáng được hưởng Zakat kẻ hoàn thành ước nguyện.

Thứ tám: Người lỡ đường, họ là người lỡ bị hết tiền trong chuyến đi xa của mình. Nhóm người này được quyền hưởng Zakat đủ để trở về quê nhà cho dù y là người giàu ở quê, bởi lúc này y rất cần thiết. Lúc này chúng ta không được nói: “*Anh phải mượn tiền Zakat rồi trả lại sau này.*” Tuy nhiên, nếu người này có nguyện vọng trả lại số tiền này sau khi trở về quê nhà thì y được toại nguyện. Thí dụ: Một người đi từ Makkah về Madinah bị mất hết tiền và ông là người giàu ở Madinah thì chúng ta chỉ cho ông ta đủ tiền xe về đến Madinah không cho nhiều hơn.

Sau khi chúng ta biết cụ thể về tám loại người được hưởng Zakat thì cấm chúng ta dùng tiền Zakat làm các mục đích khác như xây Masjid, xây văn phòng Da'wah, sửa chữa đường xá... tất cả đều không được phép, bởi ở cuối câu Kinh Allah sắc lệnh:

﴿فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ﴾

﴿**Đó là mệnh lệnh của Allah.**﴾ tức việc phân loại hưởng Zakat này là do Allah tự qui định, bởi Ngài:

﴿وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾﴾

﴿**Allah là Đấng Am Tường, Đấng Sáng Suốt.**﴾

Hỏi: Có phải khi có Zakat là phải chia đều cho tất cả tám loại người hay không ?

Đáp: Không bắt buộc phải chia đều cho tám loại người này cùng lúc, bởi Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم đã bảo với Mu'a'z bin Jabal رضی اللہ عنہ khi cử ông đi Yemen là nhiệm vụ:

{أَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ، تُوخَذُ مِنْ
أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ}

“Hãy báo cho họ biết Allah bắt buộc họ phải xuất Zakat trong tài sản của họ, đó là trích từ tài sản của nhà giàu rồi phát lại cho người nghèo ngay trong đồng bào họ.” Thấy rằng Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم chỉ kể một nhóm người duy nhất được hưởng Zakat, điều này cho thấy rằng câu Kinh chỉ muốn giải thích thêm những loại người xứng đáng được hưởng Zakat chứ không phải để chia đều Zakat cho tất cả.

Hỏi: Trong số này nhóm nào được ưu tiên ?

Đáp: Ưu tiên cho nhóm người nào có hoàn cảnh nhất, thấy rằng có lẽ không ai có hoàn cảnh khó khăn hơn người nghèo và người cận nghèo, vì vậy Allah đã liệt kê họ đầu tiên:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ ...﴾

﴿Thật ra, tài sản Zakat chỉ dành cho người nghèo; người thiếu thốn...﴾

Giáo lý việc phát Zakat cho người nghèo trong thân tộc

Hỏi (122): Quý Sheikh, giáo lý ra sao việc chia Zakat cho người nghèo trong thân tộc ?

Đáp: Zakat cho người thân thuộc nhóm hưởng Zakat tốt hơn là chia cho người khác, bởi trong Zakat còn mang ý nghĩa thắt chặt tình dòng tộc. Trừ trường hợp ai là người bắt buộc anh phải cấp dưỡng thì không được hưởng Zakat của anh cho dù người đó có nghèo. Thí dụ: Anh có bốn phận phải cấp dưỡng cho em gái nghèo, đến khi anh có Zakat lại muốn cho người em gái nghèo này, trường hợp này không được phép, bởi khi làm thế là anh đã trốn một nhiệm vụ trong khi cả hai nhiệm vụ anh phải

làm là cấp dưỡng cho em gái nghèo và Zakat, vì không Zakat anh vẫn phải cấp dưỡng cho em gái nghèo đó. Ngoài trừ, người em gái có thiếu khoản nợ không thể trả, hoặc phải bồi thường do đã làm hư vật giá trị, lúc này anh được phép dùng Zakat để trả nợ cho em gái bởi việc trả nợ không phải là bổn phận của anh còn cấp dưỡng là bổn phận của anh.

Qui tắc cho vấn đề này: ***“Không được chia Zakat cho người thân tộc thuộc thể loại được hưởng Zakat trong khi anh có bổn phận cấp dưỡng cho họ. Được phép chia Zakat cho người thân tộc thuộc thể loại hưởng Zakat về những mặt không bắt buộc anh thực hiện nó, lúc này họ đáng được hơn người khác.”***

Hỏi: Bằng chứng đâu ?

Đáp: Đó lời phán của Allah:

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ ...﴾

«**Thật ra, tài sản Zakat chỉ dành cho người nghèo; người thiếu thôn...**» bởi việc anh muốn dùng kế sách để trốn tránh bổn phận, trong khi bổn phận không thể bị bỏ bởi hạ sách được.

Mở rộng

Hỏi (123): Quý Sheikh, chúng tôi muốn Sheikh nêu thí dụ cụ thể hơn trong việc Zakat cho cha hoặc cho mẹ, có qui định như thế nào cho điều này ?

Đáp: Thí dụ: Khi cha anh làm cháy xe của người khác phải bồi thường 10.000.000 (mười triệu), số nợ này không bắt buộc anh phải trả, nên lúc này anh được quyền

lấy Zakat trả cho cha. Tương tự, một người thân nào đó bị nợ do làm hư vật giá trị của người khác nhưng người thân đó không có tiền để bồi thường, lúc này anh được quyền chia Zakat giúp họ giải quyết nợ đó.

Giáo lý chủ nợ xóa nợ cho con nợ, xem đó là hình thức Zakat

Hỏi (124): Quí Sheikh, có được phép xóa nợ cho con nợ, xem đó là Zakat ?

Đáp: Không được phép, bởi Allah phán:

﴿ خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ ﴾ التوبة: 103

﴿**Người (Muhammad) hãy trích từ tài sản của chúng để Zakat nhằm tẩy sạch tài sản và cơ thể chúng.**﴾ Al-Tawbah: 103 (chương 9), Allah phán rõ là trích từ tài sản tiền mặt và Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم bảo:

﴿أَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً فِي أَمْوَالِهِمْ، تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ﴾

“**Hãy báo cho họ biết Allah bắt buộc họ phải xuất Zakat trong tài sản của họ, đó là trích từ tài sản của nhà giàu rồi phát lại.**” Thiên Sứ صلی اللہ علیہ وسلم bảo lấy từ người giàu rồi phát lại, nên bắt buộc phải trích tiền mặt từ tài sản chứ không được phép xóa nợ xem như là đã Zakat. Và lại, việc xóa nợ để Zakat là giống như y đã Zakat bằng thứ tài sản rẻ mạt bởi tiền mặt có giá trị hơn nhiều so với tiền nợ, vì tiền mặt đang trong tay y còn tiền nợ trong tay người khác, có thể được trả và có thể không, trong khi Allah phán:

﴿وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا

فِيهِ﴾ البقرة: 267

﴿Và các người chớ dùng thứ tài sản rẻ mạt để bố thí trong khi chính các người cũng không muốn lấy nó, phải chăng các người lại nhắm mắt làm ngơ ?﴾ Al-Baqarah: 267 (chương 2).

Thí dụ: Một người phải Zakat 50.000.000 (năm mươi triệu) và anh ta có một người nghèo đang thiếu anh ta 50.000.000 (năm mươi triệu), anh ta đến nói với người nghèo đó: “Tôi xóa cho anh 50.000.000 (năm mươi triệu) mà anh đã thiếu tôi xem đó là Zakat của tôi năm nay.” Điều này vô giá trị bởi việc xóa nợ xem như đã Zakat là hình thức không được phép như đã phân tích ở trên, vấn đề này được Sheikh Al-Islam Ibnu Taimiyah رحمته nhận định rằng: “Không được xem là xong bốn phần khi xóa nợ xem đó là Zakat, điều này không hề có bất đồng ý kiến.”

Chủ nợ đưa Zakat cho con nợ với điều kiện trả nợ lại cho mình

Hỏi (125): Quý Sheikh, có được phép đưa Zakat cho người nghèo bị thiếu nợ kèm theo điều kiện phải trả liền tôi khoảng nợ thiếu ?

Đáp: Không, tuyệt đối không được. Nếu như anh Zakat cho con nợ nghèo sau đó y trả nợ cho anh thì không có vấn đề gì; còn trường hợp anh kèm điều kiện phải trả nợ cho anh mới được anh chia Zakat là hành động Haram. Bởi khi anh làm thế là đã bảo với chúng tôi rằng chẳng qua anh muốn lấy lại số tiền đang trong tay

người nghèo, trong khi Zakat không ai được xem đó là hành động ban ơn cho bản thân y hoặc cho người khác.

Giáo lý Zakat trong bộ luật Islam

Hỏi (126): Quý Sheikh, Zakat có vị trí thế nào trong Islam ?

Đáp: Zakat là một trong năm nền tảng gốc thiết lập nên tôn giáo Islam, bởi Thiên Sứ nói:

{بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ}

“Islam được xây dựng trên năm trụ cột, lời tuyên thệ **Laa i laa ha il lol loh** và Muhammad là Rasul của Allah, dâng lễ Salah, xuất Zakat bắt buộc, hành hương Hajj tại ngôi đền Ka'bah và nhịn chay Ramadan.”⁽¹³⁾ Zakat là bổn phận bắt buộc trong Islam được cộng đồng thống nhất, ai dám bác bỏ thì y là Kaafir trừ phi là người mới cải đạo hoặc do sinh sống ở nơi xa U'lama nhưng buộc y phải hỏi kiến thức, nếu vẫn còn bác bỏ thì y là tên phản đạo.

Đối với ai không Zakat vì keo kiệt, tiếc của thì trong giới U'lama có ý kiến trái chiều nhau: Có người cho rằng y là Kaafir, đây là một sự ghi nhận của Imam Ahmad رحمه الله. Nhóm khác cho rằng họ không phải là Kaafir, đây là ý kiến đúng, tuy nhiên y đã phạm một đại tội, bằng chứng là Hadith do Abu Huroiroh رضي الله عنه dẫn lời Thiên Sứ صلى الله عليه وسلم khi người kể về hành phạt dành cho người cố tình không Zakat có đoạn:

⁽¹³⁾ Hadith do Al-Bukhari ghi số (8) và Muslim ghi số (16).

{ حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ الْعِبَادِ فَيَرَى سَبِيلَهُ إِمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَإِمَّا إِلَى النَّارِ }
 “Cho đến khi Allah phân xử xong mọi người. Sau đó, y sẽ thấy có thể được vào thiên đàng và có thể bị vào hỏa ngục.”⁽¹⁴⁾ một khi còn có thể thấy được con đường đến thiên đàng thì người cố ý không Zakat không phải là Kaafir, bởi người Kaafir không có cơ hội thấy được đường dẫn đến thiên đàng.

Nhưng người cố ý không Zakat do keo kiệt, tiếc của sẽ gặp phải hành phạt đau đớn như Allah đã khuyến cáo:

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ ﴿١٨٠﴾ آل عمران: 180

﴿Và những kẻ keo kiệt hà tiện chớ nghĩ rằng việc y ôm lấy hết thiên lộc được Allah ban cho (không chịu Zakat) là điều tốt đối với y. Không đâu, nó chỉ gây hại y mà thôi. Vào ngày tận thế số tài sản đó sẽ mang ra treo lủng lẳng trên cổ y. Bởi Allah là Đấng sở hữu tất cả vạn vật trong các tầng trời đến dưới đất và Allah luôn am tường mọi việc mà các ngươi làm.﴾ Ali I’raan: 180 (chương 3), và Allah phán:

﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا

⁽¹⁴⁾ Hadith do Muslim ghi số (987).

جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وظهورُهُمْ هَذَا مَا كَنْزْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا

كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾ التوبة: 34 - 35

﴿Và đối với những ai dự trữ vàng và bạc nhưng không chi dùng cho con đường chính nghĩa của Allah (tức Zakat) thì hãy báo cho chúng biết về một sự trừng phạt đau đớn * Vào ngày mà chính nó (số vàng bạc tích trữ) sẽ được nung đỏ trong lửa và sẽ được mang đến đóng vào trán, vào hông và trên lưng của chúng. Đây chính là vật mà các người đã tàn trữ cho bản thân của mình, bởi vậy các người phải ném lấy thứ mà các người đã tàn trữ.﴾ Al-Tawbah: 34 – 35 (chương 9). Đối với tín đồ Muslim cần luôn tạ ơn Allah đã ban cho y nhiều tài sản mà hãy làm tròn bổn phận Zakat để được Allah gia tăng Barakat (may mắn và hồng phúc).

Allah am tường tất cả

Mục Lục

STT	Tiêu Đề	Trang
	PHẦN HỎI ĐÁP VỀ ZAKAT	
96	Định nghĩa về Zakat	1
97	Ảnh hưởng của Zakat đối với xã hội và kinh tế	3
98	Các điều kiện bắt buộc Zakat	5
99	Tài sản của nô lệ có được miễn Zakat ?	8
100	Các thể loại bắt buộc Zakat và mức lượng của từng thể loại	8
101	Zakat trái cây và rau cải khi mua bán	14
102	Các loại tài sản khác bắt buộc Zakat	15
103	Ước lượng giá của mảnh đất để Zakat	18
104	Zakat tiền nợ đang trong tay người khác	20
105	Phỏng đoán hàng hóa kinh doanh	22
106	Zakat tiền của trẻ em và người khuyết	23
107	Các hướng chi tiêu Zakat	31
108	Giáo lý việc phát Zakat cho người nghèo trong thân tộc	32
109	Mở rộng	33
110	Giáo lý chủ nợ xóa nợ cho con nợ, xem đó là hình thức Zakat	34
111	Chủ nợ đưa Zakat cho con nợ với điều kiện trả nợ lại cho mình	35
112	Giáo lý Zakat trong bộ luật Islam	

